ŞTIINȚE ECONOMICE

UNELE PROBLEME ACTUALE CU PRIVIRE LA COMPETITIVITATEA REPUBLICII MOLDOVA

Valeriu CAPSÎZU

Evoluția economică a Republicii Moldova, pe tot parcursul existenței sale, a indicat la capacitate competitivă insuficientă. Această stare este confirmată şi de indicatorii macroeconomici din anul 2012, ce au confirmat intrarea economiei Republicii Moldova intr-o fază de evoluție economică depresivă. La rândul lor, prognozele pentru 2013-2014, fiind optimiste în calcul, rămân a fi pesimiste în aşteptări. Toate acestea indică asupra faptului că economia Republicii Moldova se va afla în stare de stagnare pe un termen nedeterminat. Ca rezultat, potențialul economic şi nivelul de viață a populației republicii sunt nesatisfăcătoare. De aici şi decurge importanța cercetării problemelor competitivității economiei Republicii Moldova pentru examinarea modalităților de asigurare a creşterii acesteia.

În fond, competitivitatea națională este definită drept capacitatea unei țări, în comparație cu altele, de a forma şi a asigura un mediu economic, social, politic, care să susțină crearea accelerată de valoare adăugată pentru asigurarea unei bunăstări acceptabile de populație şi capabile să impulsioneze dezvoltarea continuă şi calitativă a economiei naționale. Dar noțiunea de competitivitate este definită în mod diferit, inclusiv ca: „abilitatea de a crea precondiții pentru venituri ridicate"; „abilitatea de a vinde"; „abilitatea țărilor de a produce, distribuii şi vinde bunuri şi servicii în economia mondială, şi de a face în aşa fel încât câştigurile să conducă la creşterea standardului de viață"; „singurul indicator complet ce defineşte conceptul de competitivitate la nivel național este productivitatea națională"; capacitatea de „a produce bunuri şi servicii capabile sa facă față concurenței internaționale în condițiile menținerii şi amplificării reale a venitului intern". Management Forum în anul 1994 propune următoarea definiție: „Competitivitatea pe plan mondial reprezintă capacitatea țării sau firmei de a genera, proporțional, mai multă bunăstare decât competitorii săi de pe piața internațională". Oricum, în dependență de evoluția societății umane şi a proceselor economice, va evolua esența şi definiția categoriei de competitivitate națională.

Cercetarea acestui fenomen începe imediat după finalizarea celui de-al Doilea război mondial şi sub influențele concurenței dintre țări, câmpurilor ideologice şi uniunilor politico-militare. Definiția acestui fenomen a evoluat în dependență de evoluția economiei mondiale. Este cert faptul, şi practica a demonstrat, că înzestrarea unei națiuni cu resurse, cu factori tradiționali de producție nu asigură automat competitivitatea înaltă a țării. Analiza

comparativă a diferitelor ţări indică situaţii, că sunt ţări asigurate cu resurse, dar cu o economie săracă, şi invers. În condiţiile moderne, factorii de producţie sunt mobili, fapt ce nu este suficient pentru a determina o competitivitate înaltă a unei naţiuni.

Astfel, competitivitatea unei ţări depinde de un şir de factori independenţi de asigurarea naţiunii cu factori tradiţionali de producţie. Pentru calcularea Indicelui Global al Competitivităţii, sunt folosiţi următoarele douăsprezece grupe de factori: 1. Instituţiile; 2. Infrastructura; 3. Stabilitatea macroeconomică; 4. Sănătatea şi învăţământul primar; 5. Învăţământul superior şi de formare (reciclare); 6. Eficienţa pieţelor de marfă; 7. Eficienţa pieţei de muncă; 8. Dezvoltarea infrastructurii financiare; 9. Disponibilitatea tehnologică; 10. Capacitatea pieţei; 11. Experienţa şi nivelul cunoştinţelor în domeniul afacerilor; 12. Inovaţiile. Aceste 12 grupe de factori sun împărţiţi în trei categorii: I. Prima categorie – Factorii de bază; II. A doua categorie – Amplificatorii eficienţei; III. A treia − Factorii inovaţionali şi de modernizare.

Potrivit unui clasament cu privire la competitivitatea economică, elaborat în baza raportului anual al World Economic Forum, Republica Moldova este plasată pe locul 82 printre cele 117 state ce figurează în top. Această stare este determinată de influenţa asupra economiei Republicii Moldova a unui şir de factori extrem de nefavorabili pentru competitivitatea ei.

Istoric naţiunile şi economiştii au apreciat ***avantajele comparative***, dar evoluţia economică a dus la modificarea esenţei societăţii umane. Se constată intrarea societăţii umane intr-o nouă fază de dezvoltare, numită în mod diferit – „Societatea postindustrială", „Societatea informaţională", „Societatea bazată pe cunoaştere", „Noua economie" etc. În aceste condiţii, pe prim-plan se pronunţă ***avantajele competitive***. Iată de ce, în viziunea mai multor specialişti, miza pe ***avantaje comparative*** este considerată greşită – este necesară activitatea pentru obţinerea avantajelor competitive. Cu atât mai mult, că Republica Moldova nu dispune de resurse naturale sau alt potenţial economic – unica resursă, în fond, fiind populaţia insuficient instruită, demoralizată şi spiritual dispersată. Fără îndoială că pământul mănos şi factorul ecologic este un potenţial important al Republicii Moldova. Dar, în lipsa unei productivităţi sporite, se cer alte direcţii de activitate – cele bazate pe creativitate, informaţie, cunoştinţe, inovate şi alte sfere de activitate specifice „Noii economii". De aici trebuie să decurgă politicile şi acţiunile guvernanţilor.

În acest context, soluţia constă în a găsi şi a aplica un şir de chei: cheia la factorii economici de producţie/*Factor-driven economies*; cheia la eficienţa economiei/*Efficiency-driven economies* şi cheia la economia inovaţională/*Innovation-driven economies*. Altfel spus, a venit timpul avantajelor competitive şi este necesar de a rezolva un şir de probleme ce ţin de influenţa constructivă asupra principalilor factori ai competitivităţii economiei Republicii Moldova.

Mentalitatea economico-politică primitivă din anii 90, bazată pe ***avantajele comparative***: industrii apropiate de materii prime autohtone sau importate de la „prieteni", resurse agricole abundente, forță de muncă ieftină ne-a creat o cursă, care în comun cu „ajutorul" pretinşilor „prieteni" ne-au făcut cei mai săraci şi disperați. Astfel, avem şansa de a face o alegere corespunzătoare cerințelor „Noii societăți" – bazată pe *avantajul competitiv*.

Cu regret, insuficiența securității, instabilitatea instituțională, instabilitatea politicilor economice, corupția rămân problemele care au cel mai mare impact negativ asupra dezvoltării. Iar competitivitatea Republicii Moldova la moment depinde, în primul rând, de securitate, în toate sensurile şi ipostazele sale. De aici vine şi responsabilitatea clasei politice la ziua de azi.

Referințe:

1. CAPSIZU, V., GUŞTIUC, A. *Managementul eficient al întreprinderii în condiții de recesiune economică*. Chişinău: USM, 2011.
2. Biroul Național de Statistică. Standardul Special de Diseminare a Datelor (SDDS), www.statistica.md.
3. *Informația operativă cu privire la evoluția social - economică a Republicii Moldova în ianuarie-decembrie 2012*. Ministerul Economiei, Direcția analiză şi prognoze macroeconomice, www.mec.md.